

مقدمه

یکی از شیوه‌های جنگی، جنگ نرم^۱ است. در جنگ نرم، به جای ابزارهای جنگی متعارف چون توپ و تانک، از روش‌ها و ابزارهای فرهنگی تأثیرگذار بر فکر و اندیشه و عواطف و احساسات انسانی بهره گرفته می‌شود.

دشمنان انقلاب اسلامی پس از ناکامی در مقابله با جمهوری اسلامی ایران از طریق تهدیدات سخت (اعم از روش‌های نظامی و تحریم اقتصادی و اقدامات ایذایی) به بهره‌گیری از "راهبرد جنگ نرم" روی آورده‌اند. تافلر (1380) بر این باور است که انقلاب اسلامی گفتمان نوینی را پدید آورده است که بُعد نرم و فرهنگی آن ارجح بر سایر ابعاد است. این واقعیت به سبب احیای نظام ارزشی مبتنی بر خصائص فرهنگی (مذهبی و ملی) هویت نوینی را در مردم جامعه شکل داده است که متمایز از هویت سایر ملل مسلمان است. از دیدگاه بایر، (2008) برای رسوخ در هویت فرهنگی مردم ایران و ایجاد فاصله بین ملت و نظام ایران، باید ابعادی را آماج قرار داد که جمهوری اسلامی از آن به عنوان رمز ماندگاری و افزایش قدرت نفوذ خویش بهره می‌گیرد. (نائینی، 1387)

با نگاهی به جریان شناسی جنگ نرم می‌توان گفت که این شیوه‌ی جنگی، از دیرباز مورد استفاده قرار گرفته و همواره از سوی انسان‌ها در جنگ‌ها به عنوان یک ساز و کار مؤثر مورد توجه بوده است. تنها اختلافی که میان جنگ‌های نرم در گذشته و حال می‌توان یافت، تفاوت در ابزارها و روش‌هایی است که از سوی دشمنان مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. فرهنگ و تمدن بشری همان‌گونه که به سوی کمال پیش می‌رود در ابزارها نیز کمال می‌یابد و نواقص و کمبودهای آن جبران می‌شود. دشمنان توحید و عدالت و اسلام نیز در مقابل، هر روز پیش از گذشته تلاش

¹ - soft war

می‌کنند تا با استفاده از روش‌ها و ابزارهای نوین، سد راه اهداف راهبردی و عدالتخواهانه توده‌های مرده به ویژه مسلمانان و مومنان شوند.

در گذشته، روش‌ها و شگردهای جنگ‌نرم در داستان سرایی و شعر و مانند آن خلاصه می‌شد. اشعار هجوآمیز به ویژه در میدان‌های جنگی به عنوان رجز خوانده می‌شد تا روحیه مخاطبان را تضعیف کرده و شرایط روحی مبارزان را تغییر دهد. داستان‌سرایی و افسانه‌سازی از شخصیت‌های پهلوانی از دیگر اهرم‌ها و روش‌هایی بود که در جنگ‌نرم میان تمدن‌ها و اقوام و ملل بسیار مورد بهره برداری بوده است. اقوام از طریق افسانه‌ها و اسطوره‌سازی، نه تنها موقعیت خویش را فراتر از اقوام موجود تثبیت می‌کردند و به مردم و ملت خویش انگیزه می‌بخشیدند، بلکه اقوام و ملل دیگر را تحقیر کرده و به سخره می‌گرفتند تا جایی که شخص از انتساب به قوم و قبیله‌ای شرم می‌داشت. در جهان امروز، روش‌ها و اهرم‌هایی که برای جنگ‌نرم مورد استفاده قرار می‌گیرد، از تنوع و تعدد بسیاری نسبت به گذشته برخوردار است. روزنامه‌ها، تلفن‌های همراه، ماهواره‌ها، رسانه‌های همگانی و اینترنت و شبکه جهانی آن، در کنار ابزارهای دیگر، مهم‌ترین ابزارهای جنگ‌نرم است که در بسیاری از کشورها و ملت‌ها تأثیرات مخرب خود را گذاشته و زمینه را برای تسلط جهانخواران و دشمنان مردم فراهم آورده است. نظریه‌پردازان آمریکایی معتقد به رویکرد مقابله نرم با جمهوری اسلامی بر این باورند که هر گونه اقدام خشونت آمیز علیه ایران (به ویژه اقدام نظامی)، نفرت ایرانیان از آمریکا و دولت آن را برای سالیان دراز ریشه‌دارتر خواهد کرد. استفاده از اقدام خشونت آمیز علیه ایران، امکان روی کار آمدن یک دولت هوادار آمریکا را در این کشور با مشکلات زیادی روبه‌رو خواهد کرد. افزون بر این، کاربرد نیروی نظامی علیه نظام جمهوری اسلامی ایران، بی‌ثباتی و ناامنی را در خاورمیانه افزایش خواهد داد. این گروه معتقدند ایران به علت

برخورداری از پیشینه دموکراسی و وجود نهادهای مردم سالار، همچنین پتانسیل‌های فراوان برای حرکت‌های مردمی و غیردولتی از استعداد بالایی برای تغییر نظام سیاسی با بهره‌گیری از ورش‌های غیر خشونت‌آمیز برخوردار است. در صورتی که عملیات جنگ‌نرم در براندازی جمهوری اسلامی به موفقیت برسد پیامدهای ناشی از روش‌های رویکرد تقابل‌گرا (جنگ سخت) را با خود همراه نخواهد داشت. (خانی، 1385، ص 27)

بنابراین با توجه غالب بودن جنگ‌نرم در عصر حاضر از یک سو، پیچیدگی، تأثیرگذاری، ماهیت و عملکرد آن و به لحاظ اهمیت پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به سؤالات زیر می‌باشد

الف) جنگ‌نرم چیست؟

ب) اهداف دشمنان از جنگ‌نرم با ایران چیست؟

ج) مؤلفه‌های جنگ‌نرم کدامند؟

د) راهبردهای مقابله با جنگ‌نرم چه می‌باشد؟

مفهوم شناسی

جنگ‌نرم: مفهوم جنگ‌نرم ۱ که در مقابل جنگ سخت 2 مورد استفاده واقع می‌شود، دارای تعریفی واحد که مورد پذیرش همگان باشد، نیست و تا حدی تلقی برداشت افراد، جریان‌ها و دولت‌های گوناگون از جنگ‌نرم متفاوت است. جان کالینز، نظریه پرداز دانشگاه ملی جنگ آمریکا، جنگ‌نرم را عبارت از: استفاده طراحی شده از تبلیغات و ابزارهای مربوط به آن، برای نفوذ در مختصات فکری دشمن با توسل به

1: soft war

2: Hard war

شیوه‌هایی که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی مجری می‌شود. می‌داند (1370):
487).

جنگ‌نرم به معنای استفاده از قدرت نرم به منظور تصویرسازی برای القای اندیشه‌های مطلوب در ذهن مخاطب است. جنگ‌نرم به معنای مهندسی افکار عمومی و نوعی تلاش برای جابجایی مصادیق تولی و تبری است. جنگ‌نرم یعنی تلاش برای تصرف بیست سانتی‌متر فضا! فضایی که بین دو گوش نخبگان جامعه قرار دارد. هدف از جنگ‌نرم، اثرگذاری روی اراده جامعه است. دشمن قصد دارد تا ذهن نخبگان را در اختیار بگیرد و بعد توسط آنان کارهایی کند که خود می‌پسندد. جنگ‌نرم، پنهان است هوشمندانه است، عجله نشان نمی‌دهد، مثل موریانه حمله می‌کند و اندک اندک و از درون ضربه می‌زند تهاجم فرهنگی، شیخون فرهنگی قتل عام فرهنگی، جنگ روانی، جنگ اعصاب، استعمار فرانو، براندازی قانونی، براندازی نرم، انقلاب رنگی، انقلاب نرم و امثال آن همه حکایت از یک واقعیت غیر قابل انکار دارد که همه را می‌توان ذیل عنوان جنگ‌نرم جا داد.

معروف‌ترین تعریف را به ژوزف نای، پژوهشگر برجسته امریکایی در حوزه قدرت نرم نسبت می‌دهند. وی در سال 1990 میلادی در مجله "سیاست خارجی" شماره 80 قدرت نرم را توانایی شکل‌دهی ترجیحات دیگران تعریف کرد. بنابراین، جنگ‌نرم را می‌توان هرگونه اقدام نرم، روانی تبلیغات رسانه‌ای که جامعه هدف را نشانه گرفته و بدون درگیری و استفاده از زور و اجبار به انفعال و شکست وامی‌دارد، تعریف کرد. جنگ روانی، جنگ سفید، جنگ رسانه‌ای، عملیات روانی، براندازی نرم، انقلاب مخملی، انقلاب رنگی و... از اشکال جنگ‌نرم است (آزادی خواه، 1388).

مقام معظم رهبری نیز در تعریف جنگ نرم می‌فرمایند: «جنگ نرم؛ یعنی جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی، به وسیله نفوذ، به وسیله دروغ، به وسیله شایعه پراکنی؛ با ابزارهای پیشرفته‌ای که امروز وجود دارد، ابزارهای ارتباطی‌ای که ده سال قبل و پانزده سال قبل و سی سال قبل نبود، امروز گسترش پیدا کرده. جنگ نرم یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم (بابایی و قاسمی، 1389: 12).

در یک تعریف کامل‌تر، می‌توان گفت جنگ نرم یک اقدام پیچیده و پنهان متشکل از عملیات‌های سیاسی، فرهنگی و اطلاعاتی توسط قدرت‌های بزرگ جهان برای ایجاد تغییرات دلخواه و مطلوب در کشورهای هدف است (نادری، 1388).

البته، تعاریف دیگری نیز از جنگ نرم به عمل آمده که جهت مزید آگاهی در ذیل ذکر می‌گردد:

امنیت (Security) از ریشه لاتین *Securus* به معنای نداشتن دلهره و دغدغه است. پس امنیت سلبی به معنای از خطر رهیدن، دوری از تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، ترس و نگرانی است و یا به لحاظ معنای ایجابی وجود آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد، تأمین و ضامن است (ماندل، 1379: 44).

تاریخچه جنگ نرم

به نظر می‌رسد جنگ نرم و مفاهیم همسان از قبیل عملیات روانی، جنگ روانی، قدرت نرم و ... قدمتی به اندازه حیات بشری دارد. نوع نگاه، زاویه دید، ارتباط چهره به چهره و غیر کلامی ساده‌ترین و البته قدیمی‌ترین روش‌های عملیات روان و جنگ نرم است. برخی قدیمی‌ترین روایت پیرامون جنگ نرم را به نبرد گیدئون با ماد نسبت می‌دهند که در آن، سپاهان گیدئون با افزایش چندین برابری مشعل‌های لشکریان، باعث فریب و ترس مادها شدند و در نتیجه، بدون هیچ درگیری به پیروزی رسیدند (آزادی خواه، 1388).

نگاهی به گذشته جنگ نرم، نشان می‌دهد که در طول تاریخ بشر از همان ابتدا که جنگ سخت آغاز شد، عملیات روانی و جنگ نرم نیز صورت می‌گرفته تا از شورش‌هایی که در مناطق تسخیر شده بوجود می‌آمده جلوگیری شود. زمانی که چنگیز خان قصد حمله به منطقه ای را داشت، موجی از هراس دران کشور پخش می‌شد. تجاری که از مناطق تحت کنترل چنگیز خان می‌آمدند، برای دیگران تعریف می‌کردند که او چگونه با مردم برخورد می‌کند و کشتارها به چه صورت است و اگر شخصی مقاومت کند، نابود می‌شود. بدین ترتیب، پیش از ورود چنگیز خان به هر منطقه، روحیه منطقه شکسته شده بود.

رومیان و اسکندر از مناطقی که در جنگ‌ها عبور می‌کردند، خودها و رزه‌های بزرگی را که چند برابر انسان معمولی بود، طراحی کرده و آن‌ها را عمداً در مسیر جا می‌گذاشتند تا لشکریان مقابل، تصور کنند سربازان آن‌ها غول پیکرند و عملاً روحیه‌ی مقاومت طرف مقابل را تحت تأثیر قرار داده و وحشت را گسترش می‌دادند. بنابراین، هر حرکتی که روحیه‌ی یک ملت را هدف گیرد، عملیات و جنگ‌نرم نوعی اعمال قدرت نرم است.

با وجود این، جنگ‌نرم با مختصات تئوریک و پراتیک جدید خود پس از شروع جنگ سرد¹ و در اوج آن یعنی در دهه 1970 با مشارکت اساتید برجسته علوم سیاسی و علوم ارتباطات از جمله ژوزف نای، هارولد لاسول، جان کالینز، اعضای برجسته آژانس اطلاعات مرکزی امریکا (سیا) و فرماندهان ارشد پنتاگون، با تأسیس مرکزی تحت عنوان "کمیته خطر جاری" طراحی، تدوین و عملیاتی شد که مهم‌ترین هدف آن بمباران علیه بلوک شرق به ویژه شوروی بود که به ظاهر پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی این کمیته به "کمیته صلح جاری" تغییر یافت و همچنان فعال است و کانون تهاجمات روانی آن جهان اسلام به ویژه جمهوری اسلامی و هواداران منطقه‌ای آن از جمله حزب الله، حماس و کشورهای دوست ایران می‌باشد.

چیستی و چرایی جنگ‌نرم علیه جمهوری اسلامی ایران

ناکامی آمریکا در اعمال نظام تک قطبی از طریق سیاسی و اقتصادی بعد از فروپاشی شوروی و شکست استکبار جهانی در جنگ‌های نظامی که به منظور سیطره بر جهان اسلام و غارت منابع عظیم انرژی آن‌ها صورت گرفت، از یک طرف و از سویی تحکیم و ثبات وامنیت در ایران و رشد علمی و فزاینده ایران اسلامی به سمت یک

1: cold war

کشور قدرتمند و برخوردار از انرژی هسته‌ای و ایفای نقش یک بازیگر مدبر و با نفوذ و تعیین کننده در عرصه روابط بین‌الملل آمریکا را به سمت یک جنگ‌نرم و روانی علیه جمهوری اسلامی هدایت کرد.

به تعبیر رهبر فرزانه انقلاب که در این باره می‌فرماید: «آن‌ها برای حمله به جمهوری اسلامی استدلال دارند. به نظر من استدلالشان از دیدگاه آن‌ها استدلال تامی است. در یک نقطه بسیار حساس جهان از لحاظ جغرافیائی، یعنی این نقطه خاورمیانه، خلیج فارس، دریای سرخ، شمال آفریقا، بخشی از مدیترانه، این حوزه عظیمی است دیگر، مجموعه امت اسلامی واقع شده. الآن شما ببینید از این پنج تا، شش تا گذرگاه آبی حساس حیاتی که در دنیا وجود دارد، سه تایش توی این منطقه است: تنگه هرمز است، کانال سوئز است، باب‌المندب است. این‌ها گذرگاه‌های مهمی است که تجارت جهانی متوقف به این‌هاست. شما نقشه جهان را بردارید جلوی رویتان نگاه کنید، خواهید دید که این چند تا مرکز چقدر برای ارتباط تجاری و ارتباط اقتصادی دنیا مهم است.

بنابراین، این منطقه، منطقه حساسی است. حالا در این منطقه بسیار حساس، یک قدرتی دارد قدمی می‌کشد و روز به روز خودش را بیشتر نشان می‌دهد. این قدرت با همه خواسته‌های استکباری و دستگاه‌های کمپانی‌ها و شبکه‌های عظیم اقتصادی مفسد فی الارض مخالف است؛ با نظام سلطه مخالف است، با سلطه‌گری مخالف است، با ظلم مخالف است؛ خوب، این خیلی برای دستگاه استکبار مهم است. دستگاه استکبار فقط ایالات متحده آمریکا نیست، یا فلان رئیس‌جمهور و فلان دولت آمریکا یا فلان کشور اروپائی نیست؛ دستگاه استکبار یک شبکه عظیم‌تری است که شامل این‌هاست؛ شبکه صهیونیستی هست، شبکه تجار اساسی بین‌المللی هست، مراکز پولی عظیم دنیا هست؛ این‌ها هستند که مسائل سیاسی دنیا را دارند

طراحی می‌کنند؛ دولت‌ها را این‌ها می‌آورند، این‌ها می‌برند. این مجموعه که تویش دولت ایالات متحده هست، دولت‌های اروپائی هستند، خیلی از این نفتخوارهای ثروتمند منطقه خودمان هستند، با یک چنین قدرت رو به رشد رو به اعتلای در حال قدکشی به شدت مخالف‌اند. بنابراین، هر چه بتوانند، در مقابله او کار می‌کنند. توی این سی سال هم بیکار نماندند، هر چه بگذرد هم باز بیکار نمی‌مانند. در همین راستا، دولتمردان آمریکایی انکار نمی‌کنند که از نخستین روزهای تأسیس جمهوری اسلامی ایران، براندازی آن را به‌عنوان یک هدف استراتژیک در دستور کار خود داشته‌اند و بارها تأکید ورزیده‌اند که این هدف راهبردی با تغییر دولت‌ها در آمریکا و جابجایی اولویت‌های سیاست خارجی این کشور، از دستور کار خارج نمی‌شود. بر همین اساس، سیاستمداران و دولت‌مردان آمریکا در جدیدترین بررسی‌ها و مطالعات خود، رویکرد جنگ‌نرم را در مواجهه با نظام جمهوری اسلامی مورد توجه قرار داده‌اند و در شرایط فعلی تهدید سخت را در اولویت دوم خود قرار داده و با رویکرد جنگ‌نرم به‌عنوان بهترین مدل و شیوه مؤثر در رسیدن به اهداف خود، با ایجاد عملیات روانی، جنگ رسانه‌های، ناتوی فرهنگی، انقلاب مخملی و پروژه ایران هراسی به دنبال تکمیل پازل ایران ستیزانه خود می‌باشند(بابایی و قاسمی، 1389: 12).

(محمدی، 1389: 14) دلایل رویکرد استکبار جهانی به جنگ‌نرم با ایران را چنین بیان می‌کند:

- شکست استکبار در جبهه نظامی
- بیداری اسلامی که متأثر از اندیشه امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی است.
- هزینه کم‌تر جنگ‌نرم نسبت به جنگ سخت.
- ثبات و امنیت داخلی ایران.

ضرورت و اهمیت مقابله با جنگ نرم

در اهمیت مقابله با جنگ نرم بسیار می توان سخن گفت. برای نمونه، از آیه زیر می توان فهمید بین جهاد اکبر (مبارزه با هوای نفس) و جهاد اصغر (مبارزه نظامی با دشمنان اسلام)، جهاد دیگری هم داریم که جهاد کبیر نامیده شده است و به جهاد فرهنگی در برابر کفار اطلاق می شود:

فَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَ جَاهِدْهُمْ بِ جِهَادٍ كَبِيرًا (فرقان، 52)

پس، از کافران پیروی نکن و به وسیله قرآن با آنان به جهادی بزرگ بپرداز.

طبرسی عالم بزرگ شیعه در قرن ششم هجری در مقدمه کتاب احتجاج خود احادیث فراوانی از ائمه معصومین (ع) در ستایش از عالمانی نقل می کند که از مرزهای عقیدتی اسلام پاسداری می کنند. در برخی از روایات، درباره پاداش هدایت و ارشاد مردم و دفاع از مرزهای عقیدتی اسلام چنین آمده است:

– امام باقر علیه السلام فرمود:

... خداوند به او چیزی عطا فرماید که از پاداش صد هزار رکعت نماز در مقابل کعبه برتر و بهتر باشد.

– امام صادق علیه السلام: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
... فضیلتش از جهاد کننده با روم و ترک و خزر، [که در زمان صدور روایت هنوز به طور کامل مسلمان نشده بودند] هزار بار بیشتر است، زیرا آن از دین پیروان ما دفاع می کند و این از جسم آنان.

– امام کاظم علیه السلام:

... (مقام او) نزد خداوند از هزار مرد و هزار زن عابد برتر است.

روز قیامت... به فقیه گفته شود: ... بایست تا شفاعتت را مشمول هر که از تو تحصیل کرده و دانشی آموخته نمایی، پس می ایستد و گروه گروه، تا ده گروه صد

هزار نفری وارد بهشت می‌کند و ایشان همان افراد علم آموخته و شاگرد او تا روز قیامت‌اند (طبرسی).

این پادشاه‌های کلان برای کسانی که براساس اخلاص در برابر جنگ‌نرم دشمنان دین از مرزهای فرهنگی اسلام دفاع می‌کنند نشان از اهمیت فراوان این امر دارد. (لطیفی پاکده، 1389)

راستی، اگر در برابر جنگ‌نرم دشمنان دین ساکت بنشینیم، چه خواهد شد؟ در خوشبینانه‌ترین حالت، سکولاریسم بر جامعه حاکم خواهد شد و اقتضای سکولاریسم این است که قرآن مجید از صحنه زندگی سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و دفاعی جامعه خارج گردد. دیگر این سخن خدا نیست که کلمه برتر قرار گیرد بلکه هوا و هوس یک فرد (دیکتاتوری) چند فرد (الیگارشی) و یا اکثریت افراد (دموکراسی) است که ملاک اداره جامعه قرار خواهد گرفت. وقتی از ولایت الله خارج شدیم وارد ولایت شیطان خواهیم شد.

هدف‌های جنگ‌نرم

جنگ‌نرم نیز همانند جنگ سخت اهداف مختلفی دارد و قاعدتاً هدف نهایی هر دو تغییر کامل نظام سیاسی یک کشور است که البته با اهدافی محدودتر هم اجرا می‌شود. در حقیقت جنگ‌نرم و جنگ سخت یک هدف را دنبال می‌کنند و این وجه مشترک آن‌ها است. در هر صورت هدف اصلی این جنگ، اعمال فشار برای ایجاد تغییر در اصول و رفتار یک نظام و یا به طور خاص تغییر خود نظام است. اهداف جنگ‌نرم نیز می‌تواند به اهدافی که بانی راه‌اندازی جنگ‌نرم آن را دنبال می‌کند، نیز وابسته باشد. این اهداف را می‌توان به چند شیوه تقسیم‌بندی کرد. در یک شیوه، می‌توان آن را به اهداف بلند مدت و میان مدت تقسیم‌بندی کرد. هدف بلند مدت

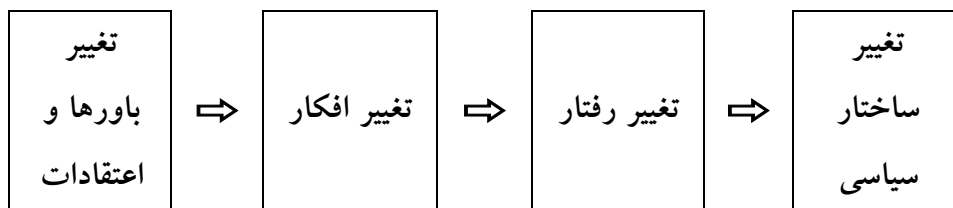
دشمنان ما برای راه اندازی جنگ نرم براندازی نظام است و قصد دارند با راه اندازی این جنگ با نظام، جمهوری اسلامی را به کلی نابود کنند و یا به حدی پیش روند که تنها یک اسم از این نظام بیشتر باقی نماند. در اهداف بلند مدت دشمن به صورت موزاییکی عمل کرده است؛ یعنی سعی نموده موارد مختلف را در طول زمان در کنار هم قرار دهد تا در نهایت منجر به تضعیف و ناکارآمدی و خالی کردن و در نهایت حذف نظام جمهوری اسلامی ایران شود.

مهم ترین هدف جنگ نرم دشمنان، تغییر باور و فکر افراد جامعه است. دشمنان قصد دارند اسلامیت، ملیت و ارزش های دفاع مقدس را در نسل جوان از بین ببرند و این ارزش ها را تبدیل به نفرت کنند. به عبارت دیگر، می توان گفت هدف جنگ نرم معمولاً تحقق دو گونه تأثیر است؛ تأثیری دراز مدت که تبلیغاتی استراتژیکی به شمار می رود؛ و تأثیری کوتاه مدت که تبلیغاتی تاکتیکی است که سعی در تأثیر مستقیم دارد.

تبلیغات در شرایط تأثیر کوتاه مدت برای ایجاد ارتباط با گروه معینی از مردم می کوشد. به طور معمول، مبلغ در تحقق هدف خود، باید نخست، هدف خود را به گروهی خاص، در زمان و مکانی معین محدود سازد. دوم، بداند که آن گروه چگونه تشکیل یافته است. همچنین نوع رویکرد حاکم میان افراد آن گروه در برابر حمله تبلیغاتی او و میزان قدرت آن گرایش را شناسایی کند. سوم، باید اطلاعات قبلی کافی از تاریخ و جامعه شناسی برای فهم نحوه ایجاد آن گرایش ها داشته باشد (رشتی، 1383).

با بررسی های دقیق تر می توان استراتژی رسانه ای آمریکا را در جنگ نرم علیه ایران در سه بعد زمانی، الف) کوتاه مدت، ب) میان مدت، ج) دراز مدت؛ تقسیم بندی نمود (آزادی خواه، 1388:130، نادری، 1388:110).

بنابراین، مهم‌ترین اهداف و فرایند جنگ‌نرم را می‌توان در مدل زیر خلاصه کرد:

اهداف در جنگ‌نرم

مقام معظم رهبری نیز اهداف جنگ‌نرم را چنین ذکر کرده‌اند:

- کشاندن نسل جوان جامعه به ابتدال و فساد اخلاقی (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، 1371/9/19)
- بی‌اعتقاد کردن نسل نو به دین و اصول انقلابی (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با وزیر و مدیران کل وزارت آموزش و پرورش، 1370/10/25)
- تضعیف فرهنگ ملی و اسلامی ایران (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با فرماندهان نیروی مقاومت بسیج، 1371/4/22)
- عوض کردن ذهن مردم از اسلام (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارگران و فرهنگیان به مناسبت روز معلم و روز کارگر، 1372/2/15)
- جایگزین کردن فرهنگ بیگانه به جای فرهنگ خودی (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشگاهیان استان آذربایجان شرقی، 1372/5/9)

- تھی کردن انقلاب از محتوای اسلامی (بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه، 1388/3/29)
- ایجاد انفعال در مقابل دشمن (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با خانواده‌های شهید استان تهران، 1372/2/17)
- ایجاد شکاف میان ایران و دوستداران انقلاب اسلامی ایران (پیام به حجاج، 1378/12/23)
- تردید افکنی در کار مسؤولین (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار بادانش آموزان به مناسبت سیزده آبان، 1388/8/12)
- ایجاد استحاله درونی در کشور ایران (بیانات مقام معظم رهبری در نماز جمعه، 1382/2/23)
- خاموش کردن روحیه جهادی در صحنه‌های انقلاب و سازندگی (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با ائمه جماعات کشور، 1373/6/21)

جنگ نرم طراحی شده بر علیه ایران در چندین فاز مشخص اجرا شده و یا در حال اجرا می‌باشد که به اختصار به آن‌ها اشاره می‌شود:

فاز اول: نقد اصلاح طلبانه و گاه ساختار شکنانه نظام و بخصوص رهبری نظام در پوشش نقد دولت اصولگرای مورد حمایت رهبری.

این فاز در طی ماه‌های منتهی به انتخابات و در قالب فعالیت‌های رسمی و غیر رسمی تبلیغات انتخاباتی از سوی کاندیداهای رقیب و هواداران داخلی و خارجی آن‌ها با وسعت دامنه و شدت هر چه تمام‌تر اجرا می‌شد که اوج آن در جریان مناظره‌های تلویزیونی مشاهده شد.

فاز دوم: قرارداد ملّت در برابر ملّت، این فاز از طریق القای تقلب بزرگ پیش از برگزاری انتخابات و تبلیغ دروغگویی فاحش مسؤولان نظام به‌ویژه پس از اعلام نتایج انتخابات اجرا شد.

فاز سوم: تلاش برای جلوگیری از استقرار دولت بر آمده از انتخابات از طریق تبلیغ نامشروع و غیر قانونی بودن آن.

فاز چهارم: که در حال اجرا می‌باشد، جلوگیری از فعالیت کارآمد و اثر بخش دولت و اثبات بی‌کفایتی آن در اداره کشور و حل مشکلات اساسی مردم است. به نظر می‌رسد این فاز تا وصول نتایج ملموس و قابل اتکا برای شروع فاز بعدی ادامه داشته باشد.

فاز پنجم: در صورت اثبات بی‌کفایتی و ناکارآمدی دولت، تبلیغ نامشروع و نامقبول بودن آن و انتقال اصل بی‌کفایتی و نامشروعیت به نهاد رهبری و ولایت فقیه است.

گروه‌های هدف در جنگ نرم

همه افراد جامعه می‌توانند بخش‌های مشخصی باشند که مورد نظر راه اندازان جنگ نرم قرار گرفته‌اند و این موضوع وابسته به هدفی است که بانی جنگ نرم آن را دنبال می‌کند. اقشار مورد نظر بانیان جنگ نرم بستگی به هدف آن‌ها دارد که میان مدت است یا عمومی و با توجه به هدف، اقشار را تحت نظر قرار می‌دهند. اما در حالت کلی می‌توان گفت که گروه‌های هدف در جنگ نرم، رهبران نخبگان و توده‌های مردم هستند. نخبگان نیروهای میانی را تشکیل می‌دهند و می‌توانند به عنوان تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان یک حکومت مطرح باشند. نخبگان جامعه مدنی مانند رهبران احزاب و... هم با آشفته‌گی ذهنی خود، می‌توانند ترس را به ذهن مردم انتقال دهند، وحشت ایجاد کنند و روحیه ملّت را در هم شکنند. در بعضی موارد،

برای رسیدن به اهداف مورد نظر خود گروه‌ها و اشخاص خاص و تأثیرگذار را مورد هدف قرار می‌دهند و از آن گروه یا فرد برای رسیدن به اهداف خود استفاده می‌کنند، مانند استفاده از قومیت‌های مختلف یا خواص و نخبگان فرهنگی و علمی. با توجه به اینکه در جنگ‌نرم از ابزارهای رسانه‌ای، فرهنگی و علمی، استفاده می‌شود پوشش آن برای طبقات مختلف بیشتر و متفاوت‌تر است. جنگ رسانه‌ای می‌تواند توده‌های مردم و نخبگان علمی را تحت تأثیر قرار دهد.

عنصر اصلی در تبلیغات و جنگ‌نرم، توده مردم و مخاطبین هستند. موفقیت یا شکست در جنگ بستگی به شرایط توده‌ها دارد. مصداق عینی آن را می‌توان در جنگ 33 روزه لبنان، و جنگ عراق مشاهده نمود.

اکثر کارشناسان و تحلیل‌گران معتقدند در عراق جنگ نظامی به معنای واقعی خود رخ نداده است و آمریکایی‌ها توانستند از طریق جنگ‌نرم و عملیات روانی با به کارگیری رسانه‌ها افکار عمومی مردم عراق را متقاعد کنند که ارتش امریکا برای نجات آنان آمده است. اعلامیه‌های پرتاب شده از هواپیماها و برنامه‌های رادیویی مردم عراق را قانع کرد که در برابر ارتش امریکا مقاومت نکنند و حتی در بعضی شرایط به یاری آن‌ها بشتابند. برخلاف این قضیه، می‌توان رهبری سید حسن نصرالله در جنگ 33 روزه لبنان را تحسین نمود و ستود که توانست جنگ‌نرم دشمن را خنثی کند و افکار عمومی مردم لبنان را متقاعد سازد که برای پیروزی باید سختی‌ها و بمباران را تحمل کرد و نباید تسلیم دشمن شد. این عقیده وجود دارد که اگر بتوان افکار عمومی را نسبت به موضوع یا پدیده‌ای قانع کرد یا به آن سمت و سوی خاص بخشید، دولت‌ها نیز تحت فشار افکار عمومی به آن سو کشیده خواهند شد.

ابعاد جنگ‌نرم

ابعاد سیاسی، ابعاد فرهنگی-هنری، ابعاد اجتماعی، ابعاد اقتصادی (چوکامی، 1389):
22، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، 1389 و به نقل از سیاح (1389):

ویژگی‌های جنگ نرم

جنگ نرم در پی تغییر قالب‌های ماهوی جامعه و ساختار سیاسی است. در این جنگ، اعتقادات باورها و ارزش‌های اساسی یک جامعه مورد هجوم قرار می‌گیرد. با تغییر اساسی جامعه، قالب‌های تفکر و اندیشه دگرگون می‌شود و مدل‌های رفتاری جدیدی شکل می‌گیرد. در این مدل‌های رفتاری جدید، حمایت از ساختار سیاسی به رفتارهای چالش و ساختار شکنی تبدیل می‌شود، جنگ نرم آرام و تدریجی و زیرسطحی است، این جنگ، دفعی، شتابان و پرتحرک در یک مقطع نیست بلکه به صورت آرام شروع شده و به گونه‌ای که بسیاری حرکت آرام آن را تشخیص نمی‌دهند. این جنگ، زیر سطحی، غیر آشکار و نامحسوس است، جنگ نرم، نماد ساز است، این نماد سازی با بهره‌گیری از نمادهای تاریخی و گذشته برای ارائه و نمایش تصویری مطلوب از خود یک ویژگی برجسته از جنگ نرم است. در این جنگ، تلاش می‌شود تصویری شکست خورده، ناامید و مأیوس از حریف ارائه شود و در مقابل مهاجم با نماد سازی و تصویر سازی خود را پیروز و موفق نشان دهد. در این ویژگی عملیات روانی در حد اعلی خود انجام شود، نتایج آن پایدار و بادوام است، نتایج جنگ نرم در صورت موفق بودن، پایدار و بادوام است. هدف اصلی تغییر باورها و اعتقادات است و چنانچه این تغییر حاصل گردد. به راحتی بازگشت به حالت اولیه امکان پذیر نمی‌باشد. در جنگ سخت و نظامی یک سرزمین تعریف شده را می‌توان ظرف چند ساعت پس گرفت. اما در جنگ نرم به راحتی نمی‌توان

افکار و دل‌های تصرف شده در جنگ‌نرم را باز پس گرفت و این تغییر مجدد زمان بر می‌باشد، پر تحرک و جاذبه دار است، چون به صورت تدریجی و آرام شروع می‌شود در نقطه‌ای به دلیل ایجاد جاذبه‌ای کاذب، خود جامعه هدف را برای تحقق اهداف بکار می‌گیرد، در واقع بازگشت زمان بسیاری از بازیگران و بازیگردانان از دورن جامعه هدف استخدام کارگزاران اصلی جنگ‌نرم در می‌آیند. (جوانی، 1389: 33)

تاکتیک‌های جنگ‌نرم

مهم‌ترین تاکتیک‌های جنگ‌نرم عبارت‌اند از:

تلطیف و تنویر: از تلطیف و تنویر (مرتبط ساختن چیزی با کلمه‌ای پر فضیلت، استفاده می‌شود تا چیزی را بدون بررسی شواهد بپذیریم و تصدیق کنیم) (سورین، 1384: 158).

رسانه‌های ارتباط جمعی از سویی مفهوم "حقوق بشر و آزادی" را پر فضیلت جلوه کرده، و از سوی دیگر غرب را مهد آزادی و مدافع حقوق بشر قلمداد می‌کنند. در حالی که بیشترین نقض حقوق بشر و آزادی در این کشورها صورت می‌گیرد.

توسل به ترس و ایجاد رعب: متخصصان جنگ‌نرم، ضمن تهدید و ترساندن مخاطبان از روش‌های مختلف به آنان چنین القا می‌کنند که خطرات و صدمه‌های احتمالی و حتی فراوانی بر سر راه آن‌ها وجود دارد و از این طریق، آینده‌ای مبهم و توأم با مشکلات و مصائب برای افراد ترسیم می‌کنند (شیرازی، 1376، ص 60). پیش از حمله ایالات متحده به عراق در مارس 2003 رسانه‌های امریکایی تلاش تبلیغاتی گسترده‌ای انجام دادند که عراق به تولید جنگ افزارهای هسته‌ای می‌پردازد و حامی تروریسم است و با این شیوه سعی کردند تا افکار عمومی از رژیم سیاسی

عراق و صدام حسین - که انسانیت زدایی شده بود- احساس ترس کند و برای حمله امریکا توجیه سازی شود.

برچسب زدن: بر اساس این تاکتیک، رسانه‌ها، واژه‌های مختلف را به نمادهای مثبت و منفی تبدیل کرده و آن‌ها را به آحاد یا نهادهای مختلف نسبت می‌دهند. به عنوان مثال، رسانه‌های کشورهای غربی با منفی سازی مفهوم بنیادگرایی¹ و اطلاق آن به کشورهای اسلامی، سعی دارند چهره ای منفی از این کشورها در اذهان مخاطبین خود القا و ایجاد کنند. غربی‌ها به مقاومت مشروع مردم فلسطین و لبنان، برچسب تروریسم می‌زنند و حمایت ایران از این مبارزین را حمایت تروریسم می‌نامند.

تصدیق. یعنی شخصی که مورد احترام یا منظور است بگوید، فکر، برنامه، محصول یا شخص معینی خوب یا بد است. تصدیق فنی رایج در تبلیغ، مبارزات سیاسی و انتخاباتی است (سورین و تانکارد، ترجمه دهقان، 1384). حمایت اشخاص معروف (سیاست مداران، هنرمندان، ورزشکاران و گروه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی) از فردی یا جریانی تصدیق نامیده می‌شود.

ترور شخصیت در جنگ نرم بر خلاف جنگ سخت، ترور فیزیکی جای خود را به ترور شخصیت داده است. استفاده از نظام رسانه ای و انواع تاکتیک‌ها از جمله بزرگ نمایی، انسانیت زدایی، اهریمن سازی، و غیره از جمله روش‌های انجام ترور شخصیت است. دشمنان انقلاب با استفاده از این تاکتیک و بهره گیری از ابزار طنز، کاریکاتور، شعر، کلیپ‌های کوتاه به ترور شخصیت افراد محبوب می‌پردازند.

شایعه در فضایی تولید می‌شود که امکان دسترسی به اخبار و اطلاعات موفق امکان پذیر نباشد به عبارتی شایعه در جایی ایجاد می‌شود که خبر نباشد و یا خبر از منابع موثق منتشر نشود. هر شایعه می‌تواند دربرگیرنده بخش قابل توجهی از واقعیت باشد

(تاکتیک تسطیح در شایعه سازی) ولی ضریب نفوذ آن بستگی به درجه ابهام و اهمیت آن دارد. در واقع هر چقدر شایعه پیرامون مسائل مبهم و مهم باشد همان مقدار ضریب نفوذ آن افزایش می‌یابد.

تکرار: از لحاظ روان شناسی در تشکیل (عادت) بسیار مفید است به ویژه اگر با دقت توأم باشد. بدون تکرار، تثبیت و تقویت دقیق تر "عادت" میسر نخواهد شد. روش تکرار از قواعد خاصی پیروی می‌کند؛ زیرا فاصله‌های تکرار نباید چنان دراز باشد که سبب محو شدن آثار پیشین شود و نه چندان کوتاه که ملال انگیز و خسته کننده باشد. (سلطانی و هاشمی، 1382)

دروغ بزرگ: این تاکتیک قدیمی که هنوز هم مورد استفاده فراوان است، عمدتاً برای مرعوب کردن و فریب ذهن حریف مورد استفاده قرار می‌گیرد. بدین معنی که پیامی را که به هیچ وجه واقعیت ندارد، بیان می‌کنند و مدام بر طبل تکرار می‌کوبند تا ذهن مخاطب آن را جذب کند. گویلز می‌گوید: «دروغ هر چه بزرگ تر باشد، باور آن برای مردم راحت تر است» (هاشمی، 1382، ص 25، احمدی، 1388، صص 134-135، قاسمی و بابایی، 1389، ص 12) راهبردها و شیوه‌های جنگ‌نرم علیه جمهوری اسلامی ایران را چنین بیان کرده‌اند: کلید خوردن جنگ‌نرم علیه ایران در مقطع فعلی را باید ناشی از گسترش حس تنفر از آمریکا در جهان دانست که به نظر سران کاخ سفید «ایران» مرکز اصلی ایجاد این تنفر و گسترش آن است و در آمریکا برای مقابله با این موج «نیروی واکنش سریع» تشکیل شده تا اولاً به خنثی سازی نفوذ معنوی ایران در کشورهای اسلامی و منطقه خاورمیانه بپردازد و ثانیاً با ساخت پروژه ایران هراسی و القای خطرناک بودن ایران برای امنیت همسایگان اذهان عمومی از اقدامات و نقشه‌های ایالات متحده منحرف شود. بنابراین آمریکا و جریان

- صهیونیسم بین‌الملل برای عملیاتی ساختن جنگ‌نرم و ناتوی فرهنگی علیه جمهوری اسلامی ایران راهبردها و شیوه‌های زیر را طراحی و در دستور کار خود قرار داده‌اند:
- 1- پیگیری پرونده هسته‌ای ایران و القای غیرصلح‌آمیز بودن این فناوری و اینکه ایرانی‌ها تلاش دارند بمب اتمی بسازند و این نه تنها برای امنیت و ثبات منطقه و جهان خطرناک است، بلکه موجب تقویت جبهه تروریست‌ها و جریان بنیادگرایی افراطی در جهان خواهد شد.
 - 2- سرمایه‌گذاری در رسانه‌های دیداری و شنیداری، آژانس‌های تبلیغاتی و خبری و کمپانی‌های فیلمسازی برای ارائه تصویری سیاه و خطرناک از جمهوری اسلامی ایران برای افکار عمومی جهان که آخرین نمونه آن ساخت و پخش فیلم ضد ایرانی 300 و سنگسار ثریا که نمونه دیگری از این اقدامات به شمار می‌آید. فیلم دیگری نیز تحت عنوان «فرار از تهران» توسط کمپانی برادران وارنر در حال تولید است.
 - 3- ایجاد فضای رسانه‌ای درباره دخالت ایران در عراق، لبنان و... به عنوان «بزرگ‌ترین مدافع تروریسم» که به عوامل ناامنی در این کشورها تسلیحات داده و آن‌ها را آموزش نظامی می‌دهد.
 - 4- حمایت از اصلاح طلبان و ایده جنبش دموکراسی خواهی و مقوله حقوق بشر، حقوق زنان و دامن زدن به مطالبات صنفی و اجتماعی در جنبش دانشجویی، جنبش کارگری و اعتراضات اقشار و همچنین سازماندهی نارضایتی‌ها و نافرمانی مدنی از طریق مطبوعات و احزاب و...
 - 5- راه‌اندازی سایت‌های اینترنتی و ارائه نرم افزارهای جاسوسی به عوامل خود در داخل کشور تا ابعاد مختلف جنگ رسانه ای به شکل اثربخش‌تر طراحی و اجرا شود.
 - 6- تلاش برای تحلیل مغرضانه از اوضاع داخلی و ایجاد فضای وحشت‌زا و موهوم

از احتمال بروز جنگ، آغاز دوره بحران اقتصادی و مشکلات عظیم ناشی از آن.
 7- سوءاستفاده تبلیغاتی از اجرای طرح‌هایی چون طرح امنیت اجتماعی به‌عنوان محدود کننده آزادی و حقوق زنان و نقش آزادی‌های مدنی و اجتماعی.
 8- ایجاد تقابل‌های سیاسی بین سران ارشد نظام اسلامی و القای اینکه جنگ قدرت در جمهوری اسلامی بین چند طیف در جریان است و نهایتاً فلان طیف یا فلان گروه پیروز شده و یا شکست می‌خورند.

راهبردهای مقابله با جنگ نرم

از آنجایی که برای مقابله با تهدیدات نرم، داشتن استراتژی بیش از داشتن قدرت مؤثر است، در نتیجه شایسته است استراتژی مقابله‌ای با پروژه جنگ نرم در دو حوزه داخلی و بین‌المللی تدوین و نقش هر یک از نهادهای دولتی در آن مشخص و تبیین شود. در این راستا، تقویت توانمندی‌های کنترلی سازمان‌های امنیتی ضروری است. در راستای تقویت توانمندی‌های امنیتی نیز برای جلوگیری از افزایش بی‌رویه هزینه‌های امنیتی نیز برای جلوگیری از افزایش بی‌رویه هزینه‌های امنیتی و تأثیر منفی آن بر بودجه سایر بخش‌ها، باید نسبت به هماهنگی کامل نهادهای امنیتی کشور جهت بهره‌برداری کامل از ظرفیت‌های امنیتی موجود اقدامات لازم در دستور کار قرار گیرد.

نتیجه‌گیری

پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام امت از مهم‌ترین رویدادهای چند دهه اخیر بود که معادلات جهانی را به هم ریخت و منشأ تحولات معنوی و دینی در میان توده‌های ملت‌ها به ویژه ملت ایران گردید. ویژگی ضد استعماری این انقلاب عظیم،

عزم دشمنان را در تضعیف و از بین بردن نظام اسلامی دو چندان نمود. از این رو، طراحی نقشه‌های جدید برای دست یازی به هویت دینی و منافع ملت ایران را در دستور کار خود قرار دادند. بی تردید، شناسایی و شناخت آخرین شگردهای دشمن، نقش مهمی در بی اثر نمودن توطئه‌های آنان خواهد داشت. امام امت در این باره می‌فرمود:

"باید دشمنان را بشناسید اگر شناسید، نمی‌توانید دفعش کنید. ما باید در کارهایی که دشمنان می‌کنند دقت کنیم و تحلیل کنیم ... ما باید از گفتار و کردار آن‌ها کشف کنیم که این‌ها چه می‌خواهند و ما باید چه بکنیم. متأسفانه، باید اعتراف کرد که بسیاری باور ندارند که این جنگی فرهنگی با همه توان از طرف دشمن شروع شده است. دشمن امروز دست به نبردی ناجوانمردانه زده و جنگ‌نرم را نسبت به ملت ما در دستور کار خود قرار داده است." مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید:

همین که حالا معمول شده ... می‌گویند جنگ‌نرم، راست است، این یک واقعیت است. یعنی الان جنگ است. البته این حرف را من امروز نمی‌زنم. من از بعد جنگ از سال 67 همیشه این را گفته‌ام بارها و بارها، علت این است که من صحنه را می‌بینم، می‌بینم تجهیز را می‌بینم صف آرایی‌ها را ... چه بکنم اگر کسی نمی‌بیند. امروز جنگ فرهنگی شروع شده است جنگی با قالب‌های جدید، جنگ‌نرمی که با تغییر اعتقادات افراد و جامعه سر و کار دارد و این مهم غالباً از طریق رسانه‌های عمومی با ارائه الگوهای منفی انجام می‌شود و دشمنان می‌کوشند با گسترش فسادها ملت‌ها را بی هویت نمایند. مقام معظم رهبری می‌فرماید:

دشمن از راه اشاعه فرهنگ غلط فساد و فحشا سعی می‌کند جوان‌های ما را از دست ما بگیرد. کاری که از لحاظ فرهنگی دشمن می‌کند، نه تنها یک تهاجم

فرهنگی بلکه باید گفت یک شبیخون فرهنگی یک غارت فرهنگی و یک قتل عام فرهنگی است.

تعبیر مقام معظم رهبری نشان از حجم گسترده و بی‌امان دشمن می‌کند که با همه توان خود برای نابود کردن فرهنگ دینی ملت‌ها به میدان آمده است.

اگر باور کرده‌ایم که درجنگ واقعی قرار داریم و دشمن آمده تا سرزمین‌های اعتقادی و فرهنگی ما را یکی پس از دیگری فتح نماید، آن وقت است که انگیزه ایستادگی و توان مقاومت را با ساز و کارهای متناسب با حمله دشمن چند برابر می‌کنیم. هوشیاری خود را نسبت به خنثی سازی ابزارهای جدید و نقشه‌های جدید دشمن قوت می‌بخشیم. مسؤولان فرهنگی و نهادهای مربوطه را به آماده باش صد در صد فرا می‌خوانیم.

اگر عمده راهبردهای دشمنان در تهدید نرم را تخریب بنیان‌های فکری و اعتقاد مردم، ایجاد گسل‌های قومی و مذهبی، ایجاد یاس و ناامیدی، سیاه‌نمایی و القای ناکارآمدی نظام دینی، القای حاکمیت دوگانه، تحریم برای نافرمانی مدنی و ترویج اندیشه‌های لیبرالی بدانیم، چند استراتژی عمده را می‌توان برای مقابله با این راهبردها در نظر گرفت:

1 - استراتژی افشای تهدید نرم، ناتوی فرهنگی و ساز و کارها و عوامل آن در سطح جامعه برای تمامی اقشار

2 - استراتژی کمک و تقویت دستگاه‌های فرهنگی، اطلاعاتی و امنیتی برای شناسایی و مقابله با عوامل ناتوی فرهنگی.

3 - استراتژی تقویت ایمان و باورهای دینی در سطح جامعه.

4 - استراتژی تولید محصولات فرهنگی برای تقویت با تهدید نرم.

منابع

- آزادی خواه، علیرضا (1368) «جنگ نرم با تاکید بر نقش رسانه‌ها» فصلنامه عملیات روانی، تهران: معاونت فرهنگی جاتماعی نیروی مقاومت بسیج، سال ششم، شماره‌ی بیست و سوم.
- احمدی، محمد رضا (1388) «نظام سلطه جهانی و جنگ نرم بر علیه انقلاب اسلامی» فصلنامه میثاق، نمایندگی ولی فقیه در نمسا، سال دوم، شماره‌ی 8، صص 134-135
- بابایی، حسین، قاسمی، علی (1389) "چستی و چرایی جنگ نرم آمریکا علیه ایران" روزنامه کیهان، شماره‌ی 19679، ص 12.
- باقری چوکامی، سیامک (1389) "ابعاد جنگ نرم آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران" اخوت، سال سوم، شماره‌ی 9.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار بائمه جماعات کشور، (1373/6/21)
- بیانات مقام معظم رهبری در نماز جمعه، (1382/2/23)
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانش آموزان به مناسبت سیزده آبان، (1388/8/12)
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، (1371/9/19)
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با خانواده‌های شهید استان تهران، (1372/2/17)
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با فرماندهان نیروی مقاومت بسیج، (1371/4/22)
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارگران و فرهنگیان به مناسبت روز معلم و روز کارگر، (1372/2/15)
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشگاهیان استان آذر بایجان شرقی، (1372/5/9)
- بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه، (1388/3/29)
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با وزیر و مدیران کل وزارت آموزش و پرورش، (1370/10/25)

- جوانی، ید آ... (1389) "ویژگیهای جنگ نرم" ماهنامه فرهنگ سربازی "معاونت فرهنگی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، شماره 54، ص 33.
- جوانی، ید الله (1388) "مفهوم شناسی جنگ نرم" میثاق، سال دوم، شماره 7.
- حیدری، علی حسن (1389) «جنگ نرم و راهبردهای مقابله با آن» فصلنامه فرهنگ سربازی، تهران: معاونت تبلیغات و فرهنگ سازی نمایندگی ولی فقیه و سپاه، شماره 50.
- خانی، عبدا... (1385). رویکردها و طرحهای امریکایی درباره ایران، تهران: موسسه فرهنگی، مطالعات و تحقیقات و فرهنگ سازی نمایندگی ولی فقیه و سپاه، شماره 5.
- رشتی، احمد (1383)، تبلیغات در رسانه‌های ارتباط جمعی؛ (ترجمه: عبدالجلیل شری زاده)، ندای دوست.
- سلطانی، محمد، هاشمی، شهناز (1382) «پوشش خبری»، تهران: انتشارات سیمای شرق.
- سورین و جیمز تانکارد (1384)؛ نظریه‌های محورهای ارتباطات؛ ترجمه‌ی: علیرضا دهقان، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم.
- شیرازی، محمد (1376). جنگ روانی و تبلیغات، مفاهیم و کارکردها. تهران: انتشارات نمایندگی ولی فقیه در سپاه.
- طبرسی، احمد بن علی، احتجاج، ترجمه بهزاد جعفری، ج 1، صص 6-11.
- کالینز، جان ام (1370). استراتژی بزرگ (اصول و رویه‌ها)؛ ترجمه: کوروش بایندر، تهران، انتشارات دفتر مطالعات سیاسی امور خارجه.
- لطیفی پاکده، لطفعلی (1389) «فرماندهان جنگ نرم» فصلنامه مریبان، تهران، پژوهشکده تحقیقات اسلامی، شماره 35، صص 26-27.
- قربانی گلشن آباد، محمد. (1382) «تبیین مفهومی، پیشینه تاریخی و تاکتیک‌های جنگ نرم، نبردی به قدمت تاریخ بشر» روزنامه رسالت.
- ماندل، رابرت (1379). چهره متغیر امنیت ملی. تهران: انتشارات پژوهشکده راهبردی.
- محمدی، علی (1389) "کالبد شکافی جنگ نرم علیه انقلاب اسلامی" هفته نامه صبح صادق، معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، سال یازدهم، شماره 446، ص 14.
- نادری، شبنم (1388) «جنگ نرم: هنر پیروزی بدون جنگ». روزنامه کیهان، شماره 19494.

- نائینی، علی محمد (1387) «مبانی مأموریت سپاه در مقابله تهدیدات نرم با تاکید بر بیانات مقام معظم رهبری» فصلنامه عملیات روانی، تهران: معاونت فرهنگی اجتماعی نیروی مقاومت بسیج، سال پنجم، شماره ی بیستم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی